

Що робити педагогу у ситуації булінгу

Психологічний комфорт залежить від того, як педагог підтримує дітей, забезпечує їх успіхи в різних видах діяльності.

Як допомогти дитині що стала жертвою булінгу:

- ✓ Ведіть розмову спокійно, дитина має почуватися комфортно.
- ✓ Дайте відчуття, що ви поруч і готові вислухати, зрозуміти, підтримати та допомогти.
- ✓ Спробуйте крок за кроком з'ясувати все що зможете.
- ✓ Поясніть дитині, що немає нічого поганого в тому щоб повідомити про поведінку булера педагогу чи іншим дорослим
- ✓ Спитайте в дитини яка саме ваша допомога буде їй корисною.
- ✓ Спробуйте розробити спільну стратегію змін.
- ✓ Складіть перелік дорослих, до кого дитина може невідкладно звернутися за допомогою.
- ✓ Спільно з дитиною сплануйте її перебування в школі таким чином, щоб воно забезпечило їй максимальний рівень безпеки.
- ✓ Поясніть дитині що зміни будуть відбуватися поступово.
- ✓ Допоможіть налагодити дружні стосунки з іншими дітьми.

Пропонуємо перелік заходів, які повинен вжити педагог, щоб уникнути ситуації появи аутсайдера в дитячому колективі:

- з першого дня роботи з класом слід припиняти глузування над невдачами ровесників. Всі ми можемо помилятися, і кожен з нас має право на помилку;
- також слід уникати висміювання, перехвалювання, наклеювання ярликів та зайвого порівняння дітей, не допускати віддавання переваги деяким учням, не підтримувати глузувань, насмішок на адресу певних осіб, суворо припиняти їх, розбір помилок необхідно робити не називаючи прізвищ або індивідуально;
- підтримувати дітей, що стали жертвами;
- якщо репутація дитини якимось чином зіпсована, необхідно дати їй можливість показати себе у вигідному світі, підтримати її досягнення;
- треба заохочувати дитину брати участь у загальних заходах;

- непопулярних дітей дуже травмує ситуація, коли при розподілі на пари їх ніхто не обирає; якщо команда програє також можуть звинуватити цю дитину; треба продумувати вибір командних ігор та заходів;
- планомірно працювати з родинами, обов'язково цікавитися у батьків про проблеми дитини;
- підтримувати в учнів адекватну самооцінку;
- контролювати ситуації виникнення цькування та невідкладно реагувати на них;
- у разі виявлення булінгу - невідкладно поговорити з переслідувачами та з'ясувати, чому вони пристають до жертви, звернути увагу на почуття жертви;
- вчити учнів бути толерантними, емпатійними до однокласників, вміти допомагати та підтримувати один одного у скрутних ситуаціях, вміти регулювати власну поведінку, не піддаватися на провокацію, вміти сказати «ні», не терпіти знущань, не соромитись повернути увагу до себе та своїх проблем, звертатись по допомогу до дорослих;
- акцентувати увагу учнів на дотриманні правил поведінки у школі.

Рекомендації педагогам для попередження та профілактики насильницької поведінки булінгу:

1. Будьте уважними до психологічного клімату в класі/групі.
2. Якщо ви помітили кардинальні зміни у поведінці дитини, які тривають більше 3-х днів, підійдіть до неї та запропонуйте допомогу.
3. Будьте уважними до невербальних сигналів дитини на вашу адресу. Часто діти не знають, як підійти і розповісти про те, що сталося, тому використовують свої «сигнали».
4. Якщо ви стали свідком ситуації, у якій ображають дитину, обзивають її – відразу зробіть зауваження і припиніть це: «Я не дозволю у своїй присутності ображати інших! Це порушення прав людини! Це – злочин!».
5. Дотримуйтеся того, щоб ваші слова збігалися з вашим ставленням до інших. Якщо ви будете говорити про толерантність і повагу до оточення, а прикладом показувати зовсім інше, то й «результат» буде відповідним.
6. Не поділяйте дітей на «улюбленців» і «незручних», ще викликає незадоволення дітей дорослою несправедливістю, сприяє виникненню агресії.

7. Цікавтеся дитячими вподобаннями, хобі, захопленнями. Знаючи це, ви можете створити ситуацію успіху для дитини, яка не може гарно вчитися, не користується повагою в однолітків.

8. Проводьте з дітьми різні вправи, які сприяють розкриттю кожної дитини.

9. Потурбуйтеся, щоб у класі була інформаційна дошка з номерами телефонів довіри, Національної гарячої дитячої лінії, адресами, режимом роботи лікарів-педіатрів, психологів, соціальних педагогів, юристів, спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей, кіберполіції, ювенальної превенції.

Пропонуємо наступні профілактичні заходи для запобігання булінгу:

1. Контроль педагогів за поведінкою дітей, взаємовідносинами між дітьми (на перервах, у дворі школи). Дорослі, які працюють у дитячих колективах, повинні вчасно визначати ознаки булінгу і своєчасно на них реагувати. Не можна недооцінювати ситуацію, приймаючи ситуації булінгу за пустоці.

2. Робота класного керівника. Необхідно припинити будь-які прояви глузування, насилля, цькування і просто нетолерантного ставлення у класі. Застосовувати виключно безоцінкове судження. Виконувати свої функціональні обов'язки щодо об'єднання класу, згуртування учнів. Розробити спільно з учнями правила поведінки у класі, і слідкувати за їх дотриманням. Класному керівнику необхідно проводити класні години з теми «булінг», можливо за участю практичного психолога. Важливо говорити про цю проблему з усім колективом класу, розповідати учням про наслідки насилля, цькування, про відповідальність за такі дії, і формувати у них ефективні стратегії поведінки в таких ситуаціях, вчити, як захистити себе і допомогти іншому.

3. Використання педагогами різноманітних методів роботи для профілактики: робота з художніми творами, які торкаються проблеми цькування (під час читання учні співпереживають, порівнюють себе з героями твору, які відчувають страждання). Перегляд кінострічок відповідної спрямованості та проведення спільного обговорення переглянутого (наприклад, перегляд художнього фільму «Опудало» за повістю Ст. Железнякова (автор написав повість на основі випадку

з внучкою). Написання творів (есе) на тему булінгу (у процесі написання твору дитина може висловити своє ставлення, відчуття проблему).

4. Без батьківської роботи, спрямованої на виявлення та запобігання цькуванню, а також агресивних дій з боку дітей, не обійтися в сучасній школі. Батьки здатні допомогти своїй дитині та запобігти цькуванню її в школі. *Діти часто не знають, як самотійно розв'язати певні проблеми. Проблема булінгу – не виняток. Для батьків дуже важливо вміти попередити або належним чином відреагувати на ситуацію насилля, цькування, в які потрапляють їхні діти. Вони мають бути уважними, спілкуватися та підтримувати своїх дітей.*

Роль батьків полягає в тому, щоб: підтримувати у дитини адекватну самооцінку; не піддавати її постійній опіці (гіперопіці); щоденно цікавитися у дитини не тільки навчальними досягненнями (оцінками), але і тим, як пройшов день (які відбувалися події протягом дня, особливо на перервах); запитувати про те, які у неї стосунки з однокласниками та вчителями; у яких заходах класу вона брала участь; чи спілкується вона зі старшими або молодшими дітьми.

Якщо батьки помітили будь-які проблеми, серйозно поставтеся до них, проведіть щирі бесіди з дитиною, при необхідності зверніться до педагогів/практичного психолога/соціального педагога.

Педагогам важливо привчати дитину до того, що ніхто не має права порушувати її особистий простір, ображати або висміювати. Нова українська школа передбачає формування педагогам безпечного освітнього простору шляхом створення позитивного мікроклімату, опановування дітьми навичками безпечної поведінки та толерантної міжособистісної взаємодії. Якщо дитина навчиться відстоювати свою честь і гідність, захищати свої інтереси та зупиняти негативні прояви цькування за допомогою соціально прийнятних форм поведінки (словесних повідомлень, звернення за допомогою до відповідальних дорослих), то у підлітковому віці (і у майбутньому дорослому житті) вона зможе захистити себе та інших.

